

ହେ ମୋର କଲମ

● ଗୋଦାବରୀଶ ମହାପାତ୍ର

କବି ପରିଚୟ :

ଗୋଦାବରୀଶ ମହାପାତ୍ର (୧୮୯୮-୧୯୬୫) ଛାତ୍ରଜୀବନରୁ ଜାତୀୟତାବାଦୀ ଓ ମାନବତାବାଦୀ କବି ଥିଲେ । ବାଣପୁର ଅନ୍ତର୍ଗତ କୁମାରଙ୍ଗ ଶାସନରେ ତାଙ୍କର ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲା । ସତ୍ୟବାଦୀ ବନବିଦ୍ୟାଳୟ ଠାରେ ସେ ଅଧ୍ୟୟନ କରିଥିଲେ । ସେହିଠାରେ ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ କବିତା ‘ବାଣପୁର’ (୧୯୧୪) ପ୍ରକାଶ ପାଇ ଗୁଣୀ ଜନମାନଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିଥିଲା । ସତ୍ୟବାଦୀର ଶିକ୍ଷକ, ମହାନ ଜନନେତା ଓ ସାରସ୍ୱତ ସାଧକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ ସେ ସାହିତ୍ୟ ସାଧନା ସହିତ ଦେଶମାତୃକାର ସେବା ପାଇଁ ଦୃଢ଼ପ୍ରତିଜ୍ଞା ହୋଇଥିଲେ । ମୃତ୍ୟୁ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ତାଙ୍କର ଲେଖନୀ ଚାଳନା କରି ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ସେ ବହୁ କବିତା, ଗଳ୍ପ, ଉପନ୍ୟାସ ଓ ବ୍ୟଙ୍ଗାତ୍ମକ ରଚନା ପ୍ରଦାନ କରିଯାଇଛନ୍ତି । ସେ ‘ସମାଜ’ ଓ ‘ଦୈନିକ ଆଶା’ ସମ୍ପାଦନା ସହିତ ସମ୍ପୃକ୍ତ ଥିଲେ । ୧୯୩୮ ମସିହାରେ ସେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ଏକ ବ୍ୟଙ୍ଗାତ୍ମକ ପତ୍ରିକା ‘ନିଆଁଖୁଣ୍ଟା’ । ଏଥିରେ ସେ ସମାଜ, ରାଜ୍ୟ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ର ପ୍ରତି ଯେଉଁମାନେ ଅଙ୍ଗୀକାରବଦ୍ଧ ନହୋଇ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନ କରୁଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ଛଦ୍ମରୂପକୁ ପ୍ରକାଶ କରି ଜନଚେତନା ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲେ । ଇତିହାସ ସଚେତନତା, ସ୍ୱାଦେଶପ୍ରୀତି, ମାନବିକ ସଂବେଦନା ଓ ବୈପ୍ଳବିକ ଜୀବନ ଦର୍ଶନ ତାଙ୍କ କବିତାମାନଙ୍କର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ ।

‘ଉଠ କକାଳ’, ‘କଣ୍ଟା ଓ ଫୁଲ’, ‘ବଙ୍କା ଓ ସିଧା’, ‘ପାହାଚତଳର ଘାସ’, ‘ହାଣ୍ଡିଶାଳର ବିପ୍ଳବ’ ଆଦି ତାଙ୍କର କବିତା ପୁସ୍ତକ । ‘ଏବେ ମଧ୍ୟ ବଞ୍ଚିଛି’, ‘ନୀଳମାଷ୍ଟ୍ରାଣୀ’, ‘ଶୁଚି ସଞ୍ଚୟନ’, ‘ମୁଁ ଦିନେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଥିଲି’ ଆଦି ତାଙ୍କର ଗଳ୍ପ ସଂକଳନ । ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ କବିତାଟି ‘ହେ ମୋର କଲମ’ ପୁସ୍ତକରୁ ଆନୀତ । ଏହି କବିତାରେ ତାଙ୍କର ବୈପ୍ଳବିକ ଆଦର୍ଶର ଭୂରି ଭୂରି ନିଦର୍ଶନ ରହିଛି । ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଅସିଠାରୁ ମସୀ ଯେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ତାହା ଏହି କବିତାରେ ପ୍ରତିପାଦିତ ।

ହେ ମୋର କଲମ ! ତିର ବିପ୍ଳବୀ, ହେ ତିର ମୌନୀ କହ
ସାଥୁ ଥିଲ ଅବା ଜୀବନେ ଜୀବନେ ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଅହରହ !
ମୂଲ୍ୟ ତୁମର କେତୋଟି ପଇସା, ତନ୍ମୁ ତବ ଦୁର୍ବଳ
ଧରାଇତ କେତେ ହୃଦ-ମନ୍ଦିର, ବନ୍ଧୁର ଧରାତଳ ।
ଆଜି ଏତେବେଳେ ବନ୍ଦୀ କି ତୁମେ ପ୍ରାକ୍ତନ ଉତ୍କଳେ ?
ଜାଗ୍ରତ କର, ଉଦ୍ୟତ କର ଏ ମଢ଼ା ଜାତିକି ଥରେ ।

ଅତି ଆପଣାର ବନ୍ଧୁ ହେ ମମ, ଅତି ବିଶ୍ୱାସୀ ସଖା
 ତୁମର ତାହାଣୀ ମୁନରେ ଫୁଟିଛି, କେତେ ମୋର ମନଲେଖା ।
 କରି ମୁଖରିତ କେତେ ପୁରତଳ, ବରିତ ଅମର ଯଶ
 ଧରିତ ଅଳୀକ ଧରଣୀ ବୁକୁରେ କେତେ ସୁଧା, କେତେ ବିଷ ।
 ଆଜି ଏତେବେଳେ ହେ କଲମ ! ବାରେ ଚର୍ ଚର୍ ଚର୍ ଝଲ
 ଜାଗ୍ରତ କର, ଉଦ୍ୟତ କର, ମୁକ୍ତି ଦୁଆର ଖୋଲ ।
 ଭାଜେ କରବାଳ, ବଜ୍ର, ମୁଷଳ କେତେ ଏଇ ମହାତଳେ
 ବାଡ଼ବ ଉଠଇ ଗିରି ଓଲଟଇ, ଭାସେ ମରୁ ଧରାଜଳେ ।
 ଆସେ ଚେଙ୍ଗିସ, ଯାଏ ହିଟଲର, ମାତେ କେତେ ମତବାଦ,
 ଦି' ଦିନର ଏଇ ଧରଣୀ ଦୁଆରେ ସଭ୍ୟତା ବୁଦ୍ଧବୁଦ୍ଧ !
 ସବୁରି ଉପରେ ତୁମେ ଅଛୁ ଅରେ, ଦେବାକୁ ଅମର ଗାର
 ଆଜି ଏତେବେଳେ ଜଡ଼ କି କଲମ, ମୁଣ୍ଡା କି ହେଲା ଧାର !
 ହେ କଲମ ମୋର, ଅତି ଆପଣାର ଅନ୍ତର କଥା କହ
 ଦେଖିତ କି ଏତେ ସତ୍ୟ ନାମରେ ଛଳନା ଦୁର୍ବିଷହ !
 କେତେ ଅବତାରେ ଧରଣୀ ବୁକୁରେ ଦେବତା ହୋଇଲା ନର
 କାଳ ଇଙ୍ଗିତରେ ଲୁଚିଗଲେ ସବୁ, ରହିଲା ତୁମ୍ଭରି ଗାର !
 ତୁମେ ଗୌତମ, ଶଙ୍କର, ଯାଶୁ ବଚନ ରଖିତ ଧରି
 ଜାଗ୍ରତ କର, ଉଦ୍ୟତ କର ଆଉ ଅରେ ସେଇପରି ।
 ତୁମେ ତ ଝଲିନ' ଛଳନାରେ କେବେ, ଅକିନ' ଗୁଣ୍ଡାମିରେ,
 ପେଷଣ, ଶୋଷଣ, ଦୁଷଣ ଦେଇତ ଆଡ଼ଇ ଏକଇ ଗାରେ ।
 ଛେଦନ କରିତ ବନ୍ଧନ ଯେତେ, ଅନ୍ଧେ ଦେଇତ ଆଖି
 କାଳ ବନ୍ଧରେ ମହା ଅକ୍ଷରେ ପଦେ ପଦେ ଲେଖି ଲେଖି ।
 ବିପ୍ଳବ ତବ ସତ୍ୟ ଶାନ୍ତି ଶିବ ସୁନ୍ଦର ରସେ,
 ଯୁଗଯୁଗାନ୍ତ ଅନ୍ଧାର ଭେଦି ତୁମ୍ଭରି ପ୍ରଦୀପ ହସେ ।

ସୂଚନା :

ମୌନୀ	—	ଯେ ତୁମ୍ଭ ରହିଥାନ୍ତି
ଅହରହ	—	ସବୁବେଳେ
ତନୁ	—	ଶରୀର
ବନ୍ଧୁର	—	ଅସମତଳ
ପ୍ରାକ୍ତନ	—	ପୂର୍ବକାଳୀନ
ପୁର	—	ନଗର, ଗୃହ

ତଳ	—	ଭୂଇଁ ଉପର, ଅଧୋଭାଗ
ମୁଖରିତ	—	ଧ୍ୱନିତ, ଶବ୍ଦାୟମାନ
ବରିଚ	—	ବରଣ କରିଚ
ଅଳୀକ	—	ମିଥ୍ୟା
କରବାଳ	—	ଖଣ୍ଡା
ମୁଷଳ	—	ଗଦା
ବାଡ଼ବ	—	ସମୁଦ୍ର ଅଗ୍ନି
ଚିରି	—	ପର୍ବତ
ଚେଙ୍ଗିସ୍	—	ତୁରୋଦଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ମଙ୍ଗୋଲମାନଙ୍କ ଅଧିନାୟକ ଚେଙ୍ଗିସ୍ ଖାଁ ମଧ୍ୟ ଏସିଆରେ ମୁସଲମାନ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ଧ୍ୱଂସ କରିଥିଲେ । ଜଣେ ନିଷ୍ଠୁର ନରହତ୍ୟାକାରୀ ଓ ରାଜ୍ୟଲିପ୍ତ ଭାବରେ ଇତିହାସରେ ସେ ପରିଚିତ ।
ହିଟଲର୍	—	ଆଡଲଫ୍ ହିଟଲର୍ (୧୮୮୯-୧୯୪୫) ଅଷ୍ଟ୍ରିଆରେ ଏକ ସାଧାରଣ ପରିବାରରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଜଣେ ଦୃଢ଼ମନା, ଉଚ୍ଚାଭିଳାଷୀ ଓ ନିଷ୍ଠୁର ପ୍ରକୃତିସଂପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି ଭାବରେ ସେ ପରିଚିତ । ନାଜି ପାର୍ଟି ଗଠନ କରି ସେ ଜର୍ମାନର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥିଲେ ।
ବୁଦ୍‌ବୁଦ	—	ଫୋଟକା
ପେଷଣ	—	ପେଷି ହୋଇଯିବା
ଦୁଷଣ	—	ନିନ୍ଦା, ଅପବାଦ

ପ୍ରଶ୍ନାବଳୀ

ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୧. ନିମ୍ନଲିଖିତ ଉକ୍ତି ମଧ୍ୟରୁ ଠିକ୍ ଉକ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ବାଛି ଲେଖ ।

- (କ) କଲମ ସଦାବେଳେ ସତ୍ୟ, ଅହିଂସା, ଶାନ୍ତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ପାଇଁ ନୀରବରେ ବିପ୍ଳବ କରିଆସିଛି ।
- (ଖ) କଲମ ମଡ଼ା ଦେହରେ ଜୀବନ ସଂରକ୍ଷଣ କରିପାରେ ।
- (ଗ) କଲମକୁ ନିଜର ବିଶ୍ୱସ୍ତ ବନ୍ଧୁ ବୋଲି କବି କହିଛନ୍ତି ।
- (ଘ) କବିଙ୍କ ମତରେ କଲମର ଗାର ଅମର ଅଟେ ।
- (ଙ) ଯୁଗ, ଯୁଗ ଧରି ଛଳନା, ଗୁଣ୍ଡାମି, ପେଷଣ ଓ ଶୋଷଣ କଲମ ନିକଟରେ ପରାଜୟ ସ୍ୱୀକାର କରିଛି ।
- (ଚ) ପୃଥିବୀରେ ସମସ୍ତ ମତବାଦ କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ ହୋଇଥାଏ ।
- (ଛ) କଲମର ମୂଳ ସମସ୍ତ ଅସ୍ତ୍ର ଠାରୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ।

୨. ‘ଅକ୍ଷେ ଦେଇତ ଆଖି’ର ଋଷିଗୋତି ଅର୍ଥ ନିମ୍ନରେ ସୂଚିତ ହୋଇଛି । ଏଥି ମଧ୍ୟରୁ ଠିକ୍ ଅର୍ଥଟିକୁ ବାଛି
ଲେଖ ।

(କ) ଅକ୍ଷକୁ ଆଖି ଦାନ କରିଛି ।

(ଖ) ଅକ୍ଷ ଆଖି ଦାନ କରିଛି ।

(ଗ) ଅଜ୍ଞାନ ଜନତାକୁ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରଦାନ କରିଛି ।

(ଘ) ଆଖିଦାନ କରିବାକୁ ଅକ୍ଷକୁ କହିଛି ।

୩. ଅର୍ଥଗତ ପାର୍ଥକ୍ୟ ଦର୍ଶାଅ ।

ଚୀର – ଚିର, ପୁର – ପୂର, ବିଷ – ବିସ, ଦିନ – ଦୀନ

୪. ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ବିପରୀତ ଅର୍ଥବୋଧକ ଶବ୍ଦ ଲେଖ ।

ଦୁର୍ବଳ , ଜାଗ୍ରତ , ଆପଣା , ବିଶ୍ୱାସୀ , ବନ୍ଧନ

୫. ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ବ୍ୟବହାର କରି ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ସାର୍ଥକ ବାକ୍ୟ ଗଠନ କର ।

ଅହରହ , ତାକ୍ଷଣ , ଅଳୀକ , ଦୁର୍ବିଷ୍ଣୁ , ଶୋଷଣ

୬. ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକର ଦୁଇଟି ଲେଖାଏଁ ପ୍ରତିଶବ୍ଦ ଲେଖ ।

ତନ୍ମୁ , ଧରା , ଗିରି , ଜଳ , ଦେବତା

୭. ନିମ୍ନଲିଖିତ ବିଶେଷଣ ଶବ୍ଦକୁ ବିଶେଷ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ ପରିଣତ କର ।

ଦୁର୍ବଳ , ଅମର , ଜଡ଼ , ସୁନ୍ଦର , ସତ୍ୟ

୮. ଓଡ଼ିଆ ଅଭିଧାନ ନିୟମ କ୍ରମରେ ନିମ୍ନ ପ୍ରଦତ୍ତ ଶବ୍ଦଗୁଡ଼ିକୁ ସଜାଅ ।

ଅନ୍ତର , ଅମର , ଅବତାର , ଅକ୍ଷ , ଅକ୍ଷର

୯. ‘କ’ ସ୍ତମ୍ଭର ଶବ୍ଦ ସହିତ ‘ଖ’ ସ୍ତମ୍ଭର ଉପଯୁକ୍ତ ଶବ୍ଦ ବାଛି ଯୋଗ କର ।

‘କ’ ସ୍ତମ୍ଭ

‘ଖ’ ସ୍ତମ୍ଭ

ତନ୍ମୁ

ମନ୍ଦିର

ହୃଦ

ଯଶ

ଅଳୀକ

ବନ୍ଧ

ଅମର

ଦୁର୍ବଳ

କାଳ

ଧରଣୀ

ଗିରି

କ୍ଷୁଦ୍ର ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୧୦. ‘ଚିର ବିପ୍ଳବୀ’ ବୋଲି କବି କାହାକୁ ସମ୍ବୋଧନ କରିଛନ୍ତି ?
୧୧. କଳମକୁ ମୌନୀ ବୋଲି କବି କାହିଁକି କହିଛନ୍ତି ?
୧୨. ଦୁର୍ବଳ ଶରୀର ସତ୍ତ୍ୱେ କଳମର ଦକ୍ଷତା ସମ୍ପର୍କରେ କବି କ’ଣ କହିଛନ୍ତି ?
୧୩. ‘କଳମ ବନ୍ଦୀ ହୋଇଯାଇଛି କି ?’ କବି ଏପରି କହିବାର କାରଣ କ’ଣ ?
୧୪. କଳମକୁ କ’ଣ କରିବା ପାଇଁ କବି ଆହ୍ୱାନ କରିଛନ୍ତି ?
୧୫. କବିଙ୍କର ବିଶ୍ୱସ୍ତ ସଖା କିଏ ?
୧୬. କଳମଟି କିଭଳି ବନ୍ଧୁ ବୋଲି କବି କହିଛନ୍ତି ?
୧୭. କଳମ କ’ଣ କରି ଅମର ଯଶ ବରଣ କରିଛି ?
୧୮. କଳମଦ୍ୱାରା କେଉଁ ଦୁଆର ଖୋଲିବା ପାଇଁ କବି କହିଛନ୍ତି ?
୧୯. କରବାଳ, ବଜ୍ର ଓ ମୁଷଳ କାହା ନିକଟରେ ପରାସ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ?
୨୦. ଧରଣୀ ଦୁଇ ଦିନର ବୋଲି କବି କାହିଁକି କହିଛନ୍ତି ?
୨୧. ସତ୍ୟ ନାମରେ ଏଠାରେ କ’ଣ ଘଟୁଛି ବୋଲି କବି କହିଛନ୍ତି ?
୨୨. ନର ଦେବତା ରୂପେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରେ କିପରି ?
୨୩. କେଉଁ ମାନଙ୍କର ବଚନକୁ କଳମ ଧରି ରଖୁଛି ?
୨୪. କଳମ କେଉଁକଥାକୁ ଖାତିର ନକରି ଆଗେଇ ଚାଲିଛି ?
୨୫. କଳମର ବିପ୍ଳବ କେଉଁ ଆଦର୍ଶରେ ପରିଚାଳିତ ?
୨୬. କାଳବକ୍ଷରେ କଳମ କିପରି ଅମର ହୋଇ ରହିଛି ?

ସପ୍ତସଙ୍ଗ ସରଳାର୍ଥ ଲେଖ :

୨୭. ମୂଲ୍ୟ ତୁମର କେତୋଟି ପଇସା, ତନ୍ମୁ ତବ ଦୁର୍ବଳ
ଅରାଜକ କେତେ ହୃଦୟାନ୍ତର, ବନ୍ଧୁର ଧରାତଳ ।
୨୮. ଭାଙ୍ଗେ କରବାଳ, ବଜ୍ର, ମୁଷଳ କେତେ ଏହି ମହାତମେ
ବାଡ଼ବ ଉଠଇ, ଗିରି ଓଲଟଇ, ଭାସେ ମରୁ ଧରା ଜଳେ ।
୨୯. କେତେ ଅବତାରେ ଧରଣୀ ବୁକୁରେ ଦେବତା ହୋଇଲା ନର
କାଳ ଇଙ୍ଗିତରେ ଲୁଚିଗଲେ ସବୁ, ରହିଲା ତୁମ୍ଭର ଗାର ।

୩୦. ତୁମେ ତ ଝଲିନ' ଛଳନାରେ କେବେ ଅକିନ' ଗୁଣ୍ଡାମିରେ
ପେଷଣ, ଶୋଷଣ, ଦୂଷଣ ଦେଇଛ ଆଡ଼େଇ ଏକଇ ଗାରେ ।
୩୧. ବିପ୍ଳବ ତବ ସତ୍ୟ, ଶାନ୍ତି, ଶିବ ସୁନ୍ଦର ରସେ
ଯୁଗଯୁଗାନ୍ତ ଅନ୍ଧାର ଭେଦି ତୁମରି ପ୍ରଦୀପ ହସେ ।

ଦୀର୍ଘ ଉତ୍ତରମୂଳକ :

୩୨. 'ହେ ମୋର କଲମ' କବିତା ଅବଲମ୍ବନରେ କବିଙ୍କର ବିପ୍ଳବାତ୍ମକ ମନୋବୃତ୍ତିର ପରିଚୟ ପ୍ରଦାନ କର ।
୩୩. କଲମ ମାଧ୍ୟମରେ କବି ବର୍ତ୍ତମାନ ସମାଜକୁ ଯେଉଁ ବାଉଁ ପ୍ରଦାନ କରିଛନ୍ତି, ସେ ସମ୍ପର୍କରେ ଆଲୋଚନା କର ।
୩୪. କଲମକୁ 'ଚିର ବିପ୍ଳବୀ' ଓ 'ଚିର ମୌନୀ' କହିବାର ତାତ୍ପର୍ଯ୍ୟ ବୁଝାଇ ଦିଅ ।
୩୫. ନିଜକୁ କଲମ ମନେ କରି ତୁମ ମନରେ ଆସୁଥିବା ଉନ୍ନତ ଭାବନାଗୁଡ଼ିକୁ ଲେଖ ।

ତୁମ ପାଇଁ କାମ :

୩୬. ଗୋଦାବରୀଶ ମହାପାତ୍ରଙ୍କର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କୃତି ସଂଗ୍ରହ କରି ପଢ଼ ।
୩୭. ସତ୍ୟବାଦୀ ବନବିଦ୍ୟାଳୟ ସହ ସଂପୃକ୍ତ କବିମାନଙ୍କର ଏକ ତାଲିକା ପ୍ରସ୍ତୁତ କର ।
୩୮. କଲମର ମହନୀୟତା ପ୍ରତିପାଦନ କରୁଥିବା ପଦଗୁଡ଼ିକ ଟିପ୍ପା ଖାତାରେ ଟିପି ରଖ ।

